

3160 Myrsjöar

Livsmiljötypens namn på engelska: Natural dystrophic lakes and ponds

Svenskt utförligt namn på livsmiljötypen enligt förordningen om områdesskydd: Dystrofa sjöar och småvatten

Framtagen av	Fastställd av	Datum	Status
HaV med stöd av SLU Artdatabanken	Havs- och vattenmyndigheten	2026-03-27	Fastställd (ersätter tidigare versioner)

Beskrivning av livsmiljötypen

Beskrivning enligt Interpretation Manual ¹

Natural lakes and ponds with brown tinted water due to peat and humic acids, generally on peaty soils in bogs or in heaths with natural evolution toward bogs. pH is often low, 3 to 6. Plant communities belong to the order Utricularietalia.

Plants: *Utricularia* spp, *Rhynchospora alba*, *R. fusca*, *Sparganium minimum*, *Sphagnum* species. In the Boreal region also *Nuphar lutea*, *N. pumila*, *Carex lasiocarpa*, *C. rostrata*, *Nymphaea candida*, *Drepanocladus* spp., *Warnstorfia trichophylla*, *W. procera*.

Animals: *Odonata* (dragonflies and damselflies)

Beskrivning av livsmiljötypen i Sverige

Livsmiljötypen omfattar naturliga sjöar och småvatten med relativt näringsfattigt vatten som är brunfärgat av humusämnen och har ett naturligt lågt pH i intervallet till pH 3-6. Sjöar med lång omsättningstid eller med källflöden kan ha naturligt klarare vatten men ändå hysa karakteristiska arter, strukturer och funktioner ingår i livsmiljötypen. Vegetationen är gles och består ofta av flytbladsväxter, bläddror och akvatiska mossor. Stränderna är oftast organogena (organiska nedbrytningsrester) med myrvegetation, gles starr och flytande vitmossebestånd som bildar gungflyn. Men livsmiljötypen kan också finnas i moränrika områden. Livsmiljötypen omfattar stranden upp till högvattenlinjen.

Livsmiljötypen har ofta relativt liten areal, små sjöar och tjärn, och förekommer i hela landet, framför allt på organogena, torvrika och näringsfattiga jordar i myrar samt i skogslandskapet. Ett tunt torvlager skapar inte förutsättningar för livsmiljötypen och sjöar och småvatten på kalfjället utgör sällan den här livsmiljötypen.

Konstgjorda sjöar och småvatten är inte livsmiljötyp. Däremot tillhör sjöar som tidigare varit sänkta eller dämnda men där det förekommer naturliga eller naturliknande vattenståndsfluktationer livsmiljötypen. Även myrsjöar som är påverkade av försurning och ökad humusbelastning ingår eftersom sjöns karaktär ofta består. För att tolkas som livsmiljötyp ska sjön inte vara avsevärt

¹ Interpretation Manual of European Union Habitats, EUR 28. Länk till PDF:
https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf

påverkad tex. med exploaterad strandlinje (morfologi) och kraftigt utdikad avrinningsområde. Generellt betyder *avsevärt påverkad* att livsmiljötypen i dag saknar förutsättningar för att upprätthålla sina naturliga funktioner och att strukturer förstörts i en sådan utsträckning att förutsättningarna för livsmiljötypens karakteristiska eller typiska arter saknas. Att sjön eller småvattnet är *avsevärt påverkad* utesluter inte att det i vissa fall går att återetablera livsmiljötypen med restaureringsåtgärder.

Undertyper i Sverige

Inga undertyper förekommer.

Regional variation inom Sverige

Livsmiljötypen förekommer i hela Sverige, Sverige, speciellt i skogslandskap med hög andel våtmark. Den är vanligare i norra delen av landet än södra eftersom andelen våtmark är större längre norrut. Förutsättningen för att livsmiljötypen ska finnas är att det finns näringsfattig torv eller gytta i tillräcklig omfattning. Livsmiljötypen är sällan förekommande på kalfjället i alpin region där organogena marklager och torv är för grunt för att skapa förutsättningar för livsmiljötypen.

Bedömning av gott tillstånd

Enskilda strukturers och funktioners betydelse för tillståndet kan variera mellan olika förekomster av livsmiljötypen. Det kan även finnas ytterligare strukturer och funktioner förutom de här nämnda som har betydelse i enskilda fall. En förutsättning för gott tillstånd är att relevant negativ påverkan upphör. Detta betyder inte att det är ett helt opåverkat tillstånd som krävs. Däremot ska negativ påverkan som förhindrar att gott tillstånd uppnås upphöra och ibland krävs även skötsel- och restaureringsåtgärder.

Livsmiljötyp i gott tillstånd ska ha relativt låg halt av näringsämnen, framför allt fosfor och är naturligt lågproduktiv. Vattnet är påverkat av humusämnen från omgivande myrar och skogslandskap vilket gör att vattnet är naturligt surt (lågt pH) med tydligt färgat vatten. En intakt hydrologi och en närmiljö med skoglig kontinuitet, intakta strandvåtmarker och strandskogar. kännetecknar ett gott tillstånd för livsmiljötypen.

Särskilt viktiga strukturer och funktioner för livsmiljötyp i gott tillstånd:

- Hydrologi. Det finns en intakt hydrologi i strandzonen finns och som inte är påverkad av exempelvis diken eller dränering. Diken och sänkningar av vattenstånd påverkar vattendynamiken med vad som först till eller rinner till sjön eller småvattnet. Omgivningen kan spela stor roll för vattenkvaliteten (myr eller torvrik fastmark).
- Skoglig kontinuitet. Det finns en skoglig kontinuitet i närmiljön som där det förekommer skog som skapar en naturlig hydrologi, skugga och tillförsel av organogena ämnen (framförallt humus från tillrinningsområdet). Avverkning eller skyddsdikning kan påverka vattenkemin och även vattenståndet.

Livsmiljötypens karakteristiska och typiska arter

TaxonID	Art	Sv_namn	KA	TA	Region
222326	<i>Carex lasiocarpa</i>	Trådstarr	KA		
222335	<i>Carex magellanica</i>	Sumpstarr	KA		
222367	<i>Carex rostrata</i>	flaskstarr	KA		
221717	<i>Menyanthes trifoliata</i>	vattenklöver	KA		

222108	<i>Nuphar pumila</i>	dvärgnäckros	KA		
221733	<i>Nymphaea alba agg</i>	vit näckros	KA		
224495	<i>Nymphaea candida</i>	nordnäckros	KA		
222653	<i>Rhynchospora alba</i>	vitag	KA		
222687	<i>Sparganium natans</i>	dvärgigelknopp	KA		
221853	<i>Utricularia minor</i>	dvärgbläddra	KA		
2900	<i>Sphagnum auriculatum</i>	hornvitmossa	KA		
2886	<i>Sphagnum cuspidatum</i>	flytvitmossa	KA		
2885	<i>Sphagnum majus</i>	rufsvitmossa	KA		
2702	<i>Sarmentypnum procerum</i>	purpurkrokmossa	KA		
2700	<i>Sarmentypnum trichophyllum</i>	penselkrokmossa	KA		
102937	<i>Bucephala clangula</i>	knipa	TA	A, B, K	
100045	<i>Cygnus cygnus</i>	sångsvan	TA	A, B	
100063	<i>Gavia stellata</i>	smålom	TA	A, B, K	
102114	<i>Calidris falcinellus</i>	myrsnäppa	TA	A	
100079	<i>Mergus albellus</i>	salskrake	TA	A	
100113	<i>Podiceps auritus</i>	svarthakedopping	TA	A, B, K	
208282	<i>Aeshna caerulea</i>	Fjällmosaikslända	TA	A, B	
208284	<i>Aeshna subarctica</i>	Gungflymosaikslända	TA	B, K	
208276	<i>Coenagrion johanssoni</i>	Johanssons flickslända	TA	B	
208308	<i>Leucorrhinia dubia</i>	Myrtrollslända	TA	A, B, K	

Gränsdragning mot andra livsmiljötyper

Livsmiljötypen avgränsas mot land av högvattenlinjen. Om vattenståndsdata saknas kan avgränsningen identifieras med förekomsten av vattenanknutna arter.

Småvatten som helt omgärdas av myr (livsmiljötyper 7110-7120, 7140, 7310-7320) bör vara minst 0,1 ha för att klassas som livsmiljötypen (3160). I andra fall kan vattnet räknas in som element, dvs en del av våtmarken. När sjöns strandvegetation i form av gungfly är minst 1 ha räknas gungflyt som våtmarkshabitat (7140). I annat fall ingår gungflyt som element i sjöhabitatet. Livsmiljötypförekomster av myrsjöar (3160) över 0,1 ha kan ingå i den komplexa myrtypen högmosse (7110), men i dessa fall registreras arealen för båda livsmiljötyperna.

Hot och påverkansfaktorer samt åtgärder för bevarande

Hot och påverkansfaktorer

Goda förutsättningar för bevarande går oftast hand i hand med liten påverkan från mänsklig verksamhet. I takt med att påverkan ökar är det vanligen så att förutsättningar för naturvärden minskar och åtgärder behövs för att reducera negativa effekter.

Följande är exempel på hot och negativ påverkan mot livsmiljötypens och dess arters ekologiska behov:

- Påverkan i närmiljön som te x fysiska förändringar. Att inte lämna tillräcklig kant- eller skyddszon i anslutning till skogsbruk. Avverkning av strandnära skog som påverkar solinstrålning, vattentemperatur, ökad erosion och sedimenttillförsel som orsakar grumling och sedimentpålagring. Exploatering eller etablering av infrastruktur kan få negativ inverkan.
- Fysisk förändring av livsmiljötypen genom exempelvis modifiering av stranden genom exploatering i strandzonen av te x bryggor eller infrastruktur.
- Grumling med ökad mängd suspenderat material som kommer från intilliggande markanvändning som skogs- och jordbruk. Underhåll av diken (dikesrensning) kan orsaka tillförsel av suspenderat material. Båttrafik som orsakar grumling.
- Diken påverkar den naturliga hydrologin i strand- och närmiljön.
- Utsättning och spridning av främmande arter som påverkar den naturliga artsammansättningen eller kan föra med sig smittor eller orsaka genetisk kontaminering av inhemska stammar. Signalkräfta och gräskarp är exempel på arter som har stor negativ inverkan.
- Reglering av vattenstånd som kan påverka erosion, sedimentation, grumling, försumpning, uttorkning och medföra igenväxning i strandzonen.
- Kalkning av livsmiljötypen eller omgivande våtmarker kan påverka de kemiska förutsättningarna för de naturligt förekommande arterna i livsmiljötypen och dess strandmiljö. Många arter knutna till livsmiljötypen är anpassade till förhållanden med naturligt låga pH-värden.

Bevarandeåtgärder

Följande är exempel på bevarandeåtgärder som kan krävas för att motverka, minimera och/eller eliminera pågående påverkansfaktorer och framtida hot mot livsmiljötypen ekologiska behov. Vilka åtgärder som krävs och i vilken omfattning behöver bedömas i det enskilda fallet. Planering och genomförande bör ske utifrån ett avrinningsområdesperspektiv där vattenhushållning bör beaktas.

- Begränsa och minimera risker av tillförsel av miljöstörande ämnen som kan försämra vattenkvaliteten. Sådana ämnen kan komma från punktkällor eller diffusa källor som tåktar, gruvor, avlopp, industrier, infrastruktur.
- Inrätta eller bevara funktionella kantzoner längs skogsmark som brukas och lämna hänsyn vid avverkning. Skogsbruk kan medföra att humusämnen (ökar vattenfärgen) eller suspenderat material (grumlar) tillförs livsmiljötypen och det är viktigt att det finns kantzoner och/eller att det inte sker i omedelbar närhet.
- Ekologisk restaurering för att återskapa nyckelbiotoper i livsmiljötypen.
- Inrättande av formellt skydd och vara restriktiv med dispens från strandskyddet.
- Införa nödvändiga fiskebegränsningar.
- Förhindra utsättning av främmande arter. Bekämpning av redan etablerade främmande arter. Inte tillåta utsättning av stammar som inte finns naturligt i området.
- Tillse att det finns konnektivitet och fria vandringsvägar till anslutande vatten och till svämplan där så är relevant.

Övrigt om livsmiljötypen

Relation till andra klassningssystem enligt Interpretation Manual (IM)

Vegetationstyper i Norden:

6.2.1.1. Gul näckros-typ

6.5.2 Vattenmossvegetation

Relation till ev. ytterligare klassningssystem

EUNIS:

P1.4. Permanent dystrophic lakes, ponds and pools

Referenser

Degerman, E. & I. Näslund. (2021). Fysisk restaurering av akvatiska miljöer. Vattendrag och sjöar med kantzoner och våtmarker. GRIP on LIFE rapport 2021:3. 381 s.

<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/projektwebbplatser/grip-on-life-ip/rapporter-grip-on-life/2021.03-fysisk-restaurering-av-akvatiska-miljoer-2.0.pdf>

von Wachenfeldt, E. & U. Bjelke (2017). Sötvattenanknutna Natura 2000-vårdens känslighet för hydromorfologisk påverkan i vattendrag. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2017:15. 67 s.

<https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2017-07-04-sotvattenanknutna-natura-2000-vardens-kanslighet-for-hydromorfologisk-paverkan.html>